Seat No. : _______________

XQ-111

B.A. Semester-II

April-2013

Economics – Core 111

(Elementary Economics – 2)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 70**

1. (અ) કુલ આવક, સરેરાશ આવક અને સીમાન્ત આવકના ખ્યાલો સમજાવો. **7**

અથવા

સ્થિર ખર્ચ, અસ્થિર ખર્ચ અને કુલ ખર્ચનાં ખ્યાલો આકૃતિસહ સમજાવો.

(બ) નાણાંનો અર્થ અને કાર્યો ચર્ચો. **7**

અથવા

નાણાંની માંગને અસર કરતાં પરિબળો ચર્ચો.

2. (અ) આર્થિક વિકાસનાં નિર્દેશકો ચર્ચો. **7**

અથવા

વિકસતા તેમજ વિકસિત દેશોનાં સંદર્ભમાં માનવ ગરીબી આંક (HPI) ચર્ચો.

(બ) શૂન્ય આધારિત અંદાજપત્રનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરી તેની મર્યાદાઓ ચર્ચો. **7**

અથવા

પ્રત્યક્ષ વેરાનાં લાભ-ગેરલાભ ચર્ચો.

3. ટૂંકનોંધ લખો :

(1) સરેરાશ અને સીમાન્ત ખર્ચ વચ્ચેનો સંબંધ **4**

અથવા

બજારનાં કાર્યો

(2) રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા અપાયેલ નાણાંનું વર્ગીકરણ **4**

અથવા

નાણાંનાં પ્રકારો

(3) આર્થિક વૃદ્ધિ અને વિકાસ **4**

અથવા

મહિલા સશક્તિકરણ માપ (GEM)

(4) કામગીરી અંદાજપત્ર **4**

અથવા

વિકાસલક્ષી અને બિનવિકાસલક્ષી ખર્ચ

4. **એક** કે **બે** વાક્યોમાં જવાબ લખો : (ગમે તે **છ**) **12**

(1) બજાર એટલે શું ?

(2) પૂર્ણ હરીફાઈવાળા બજારમાં કિંમત = સરેરાશ આવક = સીમાન્ત આવક થવાનું કારણ સ્પષ્ટ કરો.

(3) સરેરાશ ખર્ચ રેખાનો આકાર 'U' શા માટે હોય છે ?

(4) માનવ વિકાસ એટલે શું ?

(5) જાતિ વિકાસ આંક (GDI)માં કઈ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે ?

(6) નાણાંનો ચલણવેગ એટલે શું ?

(7) નાણાંની માંગ એટલે શું ?

(8) બજેટનો અર્થ સ્પષ્ટ કરો.

(9) પ્રત્યક્ષ વેરા એટલે શું ?

5. (અ) ખાલી જગ્યા પૂરો : **8**

(1) કોઈ વેચાણકર્તા X વસ્તુનાં 500 એકમોનું વેચાણ કરીને ₹ 5,000 ની કુલ આવક મેળવે તો સરેરાશ આવક ______ થશે. (₹ 100, ₹ 10)

(2) સરેરાશ આવક અને કુલ આવક વચ્ચે ________ સંબંધ છે. (સીધો, વ્યસ્ત)

(3) જે સિક્કાનું મુદ્રિત મૂલ્ય તેમાં વપરાયેલ ધાતુનાં મૂલ્ય બરાબર હોય તો તેને ________ નાણું કહેવાય. (સાંકેતિક, પૂર્ણ મૂલ્ય)

(4) બેંક નાણાંને ________ પણ કહેવાય. (શાખી નાણું, કાયદામાન્ય નાણું)

(5) જીવનની ભૌતિક ગુણવત્તાનાં આંકનો ખ્યાલ ________ દ્વારા વિકસાવવામાં આવ્યો છે. (મોરિસ ડેવિસ, આલ્ફ્રેડ માર્શલ)

(6) આર્થિક વૃદ્ધિ આર્થિક વિકાસનું ________ છે. (કારણ, પરિણામ)

(7) પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ વેરાઓની આવકનો સમાવેશ ________ આવકમાં કરવામાં આવે છે. (મહેસૂલી, મૂડી)

(8) કુલ આવક કરતાં કુલ ખર્ચ વધી જાય ત્યારે અંદાજપત્રમાં ________ ઉદ્‌ભવે છે. (પુરાંત, ખાધ)

(બ) નીચેનાં વિધાનો સાચા છે કે ખોટાં તે દર્શાવો : **6**

(1) કાચો માલ ખરીદવા પાછળ કરાતું ખર્ચ સ્થિરખર્ચ છે.

(2) ઉત્પાદનમાં એક એકમનો વધારો થાય ત્યારે કુલ ખર્ચમાં થતો ફેરફાર સીમાન્ત ખર્ચ તરીકે ઓળખાય છે.

(3) રિઝર્વ બેંક દ્વારા બહાર પાડવામાં આવતું નાણું કાયદામાન્ય નાણું છે.

(4) આર્થિક વિકાસની પ્રક્રિયામાં અર્થતંત્રમાં પરિમાણાત્મક તેમજ ગુણાત્મક પરિવર્તનો થાય છે.

(5) મૂડી ખર્ચ મૂડી આવક કરતાં ઓછું હોય તો મૂડી ખાધ ઉદ્‌ભવે છે.

(6) શિક્ષણ અને આરોગ્ય પાછળ થતું ખર્ચ બિનવિકાસલક્ષી ખર્ચ છે.

Seat No. : _______________

XQ-111

B.A. Semester-II
April-2013

Economics – Core 111
(Elementary Economics – 2)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 70**

1. (a) Explain the concepts of Marginal Revenue, Average Revenue and total Revenue. **7**

OR

Explain with the help of diagram the concepts of fixed cost, variable cost and total cost.

(b) Discuss the meaning and functions of Money. **7**

OR

Discuss the factors affecting demand for Money.

2. (a) Discuss the indicators of development. **7**

OR

Discuss Human Poverty Index in the context of developing and developed countries.

(b) Discuss the concept and limitations of Zero-based Budgeting. **7**

OR

Discuss the advantages and disadvantages of direct taxes.

3. Write short note on the following :

(a) Relationship between Average and Marginal Cost. **4**

OR

Functions of Market.

(b) Classification of Money by Reserve Bank of India. **4**

OR

Types of Money.

(c) Economic growth and development. **4**

OR

Gender Empowerment Measure.

(d) Performance budget. **4**

OR

Development and non-development Expenditure.

4. Answer in brief (any **six**) : **12**

(1) Define Market.

(2) Explain why price = average revenue = marginal revenue in a perfectly competitive market.

(3) Why is the average cost curve 'U' shaped ?

(4) What is human development ?

(5) State the components of Gender Development Index.

(6) What is velocity of Money ?

(7) What is meant by demand for Money ?

(8) Explain the meaning of budget.

(9) Define direct taxes.

5. (a) Fill in the blanks : **8**

(1) If a seller earns total revenue of ₹ 5,000 by selling 500 units of good X, ______ would be the average revenue. (₹ 100, ₹ 10)

(2) Average Revenue and Total Revenue are ______ related. (directly, inversely)

(3) When face (printed) value of a coin is equal to the intrinsic value of the metal it contains, it is known as ______ money. (token, full bodied)

(4) Bank money is also known as ______.
(credit money, legal tender currency)

(5) Physical quality of Life Index was developed by ______.
(Morris Davis, Alfred Marshall)

(6) Economic growth is ______ of economic development. (cause, result)

(7) Revenue from direct and indirect taxes is a part of ______ receipts. (revenue, capital)

(8) When total expenditure exceeds total revenue, it results in a ______ in the budget. (surplus, deficit)

(b) State whether the following statements are true or false : **6**

(1) Cost of buying raw material is fixed cost.

(2) Increase in total cost when an additional unit is produced is known as marginal cost.

(3) The money issued by Reserve Bank is legal tender currency.

(4) The process of economic development results in quantitative as well as qualitative changes in the economy.

(5) If capital expenditure is less then capital receipts, it results in capital deficit.

(6) Expenditure on education and health is non-development expenditure.